

KONCERT U ČAST SV. OCA IVANA PAVLA II.

U Vatikanu, u velikoj auli za generalne audijencije koja se odnedavno zove *Aula Paolo VI*, u čast pape Ivana Pavla II izveden je 8. veljače drugi čin *Paradise Lost* (*Izgubljeni raj*). To je sacra rappresentazione u dva čina na libreto Christophera Frya prema istoimenoj poemi Johna Milтона. Glazbu je napisao poljski skladatelj Krzysztof Penderecki koji je ovom zgodom i dirigirao.

Ovakvi koncerti papi u čast u Rimu su već tradicionalni. Uvijek su za ove koncerte izabrana djela visoke umjetničke vrijednosti u izvođenju renomiranih ansambala i najpoznatijih svjetskih dirigentata. To su gala-koncerti na koje se dolazi samo s pozivnicom i ne plaća se ulaznica; redovito ih prenosi izravno talijanski radio i televizija, a uključuje se i mnoge svjetske televizijske i radio-mreže. Na ovom koncertu uz papu bili su nazočni mnogi kardinali, nadbiskupi i biskupi koji žive ili su se zatekli u Rimu, diplomatski zbor akreditiran kod Vatikana i kod talijanske vlade, najviši predstavnici političkog i javnog života u Rimu, predstavnici kulture i kulturnih ustanova, osobito glazbe. Nakon završnog koncerta papa se pozdravio s autorom i dirigentom, zahvalio članovima zbora i orkestra milanskog kazališta »alla Scala« i čikaške opere.

Paradise Lost je najnovije djelo Pendereckoga. Prizvedbu je doživjelo 29. studenoga prošle godine u Chicagu; druga izvedba je bila 23. siječnja ove godine u Milanu, i sada ova, 8. veljače, u Vatikanu. Ova opera je uglavnom skladana u poznatom stilu svoga autora i biblijske je tematike. I inače, biblijske teme su vrlo drage Pendereckome. Zapravo, ono po čemu se je i afirmirao jesu skladbe na biblijske teme: *Davidovi psalmi*, *Muka po Luki*, *Stabat Mater*, *Dies irae*, *Uskrsnuće*, *Salamonova Pjesma nad pjesmama*, *Jakovljevi san* i *Magnificat*. Slušatelji ovog koncerta nisu imali priliku čuti čitavu operu nego samo njezin drugi čin. Još su bili prikraćeni za scensko izvođenje, što je za ovu operu vrlo važna komponenta. No zato je samo »čista« glazba dominirala i ispunjala svaki kutak lijepe i velike dvorane. Izvrsna prerada Miltonova teksta pružila je Pendereckome mogućnost da u tom svom djelu, koje crta svijetlu perspektivu čovjeka i čovječanstva i njegovu proigranu šansu, zapravo, čitavu njegovu povijest, spretno uvrsti i sretno i nenametljivo poveže sve stilove kroz koje je glazba — barem evropska — prošla. Čuje se tu glazba bez melodije, dakle bogat ritam s gotovo nikakvom melodijskom linijom — što je izraz početaka glazbe i primitivnih sredina, zatim primitivno i razvijeno monodično pjevanje, gregorijanski koral, primitivna polifonija, Bachova obrada protestantskih korala i sve dalje do dodekafoničnog i avangardnog izražaja. Svi ti izrazi, razumije se, nisu doneseni u svojoj sirovosti nego su prošli kroz umjetnikov filter, zato ih mi više otkrivamo i naslućujemo nego izravno čujemo. Bilo da je jednostavna ili komplicirana, ova glazba djeluje iskreno. Doduše, puna je nekakve prigušene melankonije, tuge i žalosti za »izgubljenim rajem«, tek tu i tamo se nazire svijetla zraka. Držim da je vrlo signifikativan harmonijski završetak cijelog djela; naime, zbor i orkestar završavaju na punom svijetlom toničkom dur-kvintakordu, što bi na neki način imalo značiti: i u »izgubljenom raju« ipak nije sve izgubljeno.

Što se same izvedbe tiče, koliko smo je mogli pratiti u radio-prijenosu, kako smo spomenuli, orkestrom i dječjim zborom milanske Scale pod vodstvom Vittorija Rosetta i zborom čikaške *Coro Lyric Opera* s maestrom Robertom Paga, sigurnom rukom ravnao je Penderecki. Izbor solista bio je između američkih pjevača, nama u Evropi uglavnom malo poznatima. Ulogu Adama tumačio je čistim i u svim registrima lijepo impostiranim glasom mladi pjevač William Stone; Penélope Daner pjevala je Evu. Evo i ostalih solista: Carlo Zardo, Aldo Botton, Boris Carmeli. Nicola Tagger, Giovanni Savoardo, Severio Porzano, Paul Esswood, Luisella Ciaffi Ricagno, Francesco Ruta i Frank Litle. Već i samo ovo nabranje imena pokazuje nam kako i među američkom ekipom pretežu Talijani, koji, ili su tamo rođeni i školovani ili su rođeni i školovani u Italiji ali su se tamo »uhljebili«.

U riječima zahvale papa je istaknuo kako mu ovo nije prvi susret s glazbom njegova zemljaka i kako nije nikad ni slutio da će ga moći ugostiti u Vatikanu i to već u prvim mjesecima svoga pontifikata. Rekao je među ostalim da stručnu ocjenu ostavlja pozvanima, ali mora priznati da je za vrijeme cijelog trajanja koncerta bio duboko »commosso«.

Petar Zdravko BLAJIĆ

GOTSKA SVITA LEONA BOËLLMANA NA GRAMOFONSKOJ PLOČI

Leon Boëllmann (1862—1897) francuski orguljaš i skladatelj rođen u Alzaciji, iza završenih glazbenih nauka na školi Niedermayer u Parizu kod prof. E. Gigouta ubrzo postaje glasoviti virtuoz i koncertist na orguljama. Od 1881. te sve do smrti (1897) bio je orguljašem na velikim orguljama u crkvi St-Vincent-de-Paul u Parizu.

Gilles Cantagrel i Harry Halbreich autori su teksta kojim su popraćene gramofonske ploče iz serije *le Livre d'or de l'orgue français* (*Zlatna knjiga francuskih orgulja*). Tekst koji se pojavio u veoma zanimljivom volumenu od 200 stranica nimalo nije naklon djelu Leona Boëllmana. Posvetili su mu samo nekoliko crta u kojima se vidi blijeda ocjena »*Gotske Svite*« »... dva nastavka dosta neodređena... dosta površna... ništa nije posebno istaknuto...«.

U toj veličanstvenoj zbirci izbor-skladbi (florilegija) francuskih orgulja, Leon Boëllmann je zastupan samo po Tokati kojom završava *Suite Gothique* (Gotska Svita).

To je ipak žalosno! Skladbe Leona Boëllmana mnogo su vrijednije nego što su ih prikazala dva pisca, izuzevši ocjenu koju su dali o *Gotskoj Sviti*: »Elegantna glazba, veoma dobro napisana, kojoj nedostaje privlačnosti...«.

Norbert Duforcq, u knjizi: »*la Musique d'orgue française de Jehan Titelouze à Jean Alain*«, ed. Floury, 1949 (*Glazba francuskih orguljaša od Jehana Titelouze do Jehana Aliana*), mnogo je konkretniji u svojoj ocjeni. Evo nekoliko citata: »Orguljaš Sv. Vinka Paulskog Boëllmann, u svojim skladbama za orgulje nije ostao